

VAN'DA İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE İNTESTİNAL PARAZİTLERİN YAYILIŞI

Serdar DEĞER¹ Rifat CANTORAY¹ Cihangir AKDEMİR¹ Abdurrahman GÜL¹

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Parazitoloji Anabilim Dalı, Van-TÜRKİYE

The Incidence of Intestinal Parasites in Primary School Pupils in Van

Summary : This study was carried out with 180 children random faeces sampled from 5 primary school of Van centre. The frequent of intestinal parasites and factor affecting intestinal parasites was searched in this study.

In conclusion it was determined that incidence of these parasites was 62.7 %. The low social-economic level, inconvenience environment, habitual of nutrition and close contact with animals are main reasons for increasing of intestinal parasites for this district.

Özet : Bu çalışma Van merkezinde bulunan 5 ilkokul'daki 180 çocuktan alınan dışkı örneği ile yapılmış, intestinal parazitlerin yaygınlığı ile buna etki eden faktörler araştırılmıştır.

Sonuçta bu parazitlerin % 62.7 oranında yaygın olduğu tespit edilmiştir. Yöredeki sosyoekonomik düzeyin düşük olması, altyapı eksikliği, beslenme alışkanlıkları ile hayvanlarla olan ilişkilerin sıklığı intestinal parazitlerin yayılışının artmasına etkili olabileceğine dikkat çekilmiştir.

Giriş

Az gelişmiş ülkelerde barsak parazitleri güncelliğini koruyan bir olgudur. Yurdumuzun değişik bölgelerinde yaşayan halkın sosyo ekonomik düzeyinin farklı olması alt yapı eksikliği, sanitasyon ve temizliğe uyulmaması, dini inançlar yanında iklimik faktörler intestinal parazitlerin yaygınlığını arttırmaktadır. Ülkemizde insanların temizliğe uymaması, sanitasyon yokluğu veya yetersizliğinin bir sonucu olarak insan dışkı çevreye alabildiğine yayılmaktadır (4). İlkokul çağındaki çocuklar bilgisizlik sonucu dışkıyla çevreye yayılan ve çevreden bulaşan parazitlerle sağlıklı ve gülbüz yetişmemektedirler. Bunun yanında parazitler hastalıklar hijyen kurallarına daha az uymaları ve düşük dirençleri dolayısıyla erişkinlere nazaran çocuklarda daha sık görülmektedir. Barsak parazitleri yaygın olarak görüldüğünde çocuklarda gelişme geriliğine, uykusuzluğa, psikolojik bozukluklara, ishal, bulantı, kusma gibi şikayetlere yol açmaktadır (2,3,11,14).

Bu konuda sosyoekonomik ve kültür düzeyi birbirinden oldukça farklı olan yörelerde şimdiye kadar birçok çalışma yapılmış ve farklı sonuçlar alınmıştır. Taşçı (13) bu parazitlerin yaygınlığını Manisa'da % 48.57, Koltaş ve ark. (5) Adana'da % 21.82, Özcan ve ark. (8) Hatay'da % 25.28, Tanrıverdi ve ark (12) Tarsus'ta % 0.38-34.69, Özbilgin ve ark. (7) Karşıta % 2.5-33.3, Öztürkcan ve ark (9) Sivas'ta % 6.3-74.9, Merdivenci ve ark. (6) İstanbul'da %56.9, Saygı (10) Konya'da %85.5, Acarer (1) İstanbul'da %43.6, Yücel (15) Nusaybin ve Cizre'de % 43.7 arasında değişen oranlarda bildirmişlerdir. Altıntaş ve ark. (2) barsak parazitlerini toplumun sosyo ekonomik durumlarına, şahısların öğrenim düzeylerine, temizlik alışkanlıklarına ve beslenme alışkanlıklarına göre araştırmışlardır.

Büğüne kadar yurdumuzda Ankara, İstanbul, Bursa gibi illerde barsak parazitleri hakkında değişik araştırmalar yapıldığı halde Doğu Anadolu'nun büyük şehirlerinden olan Van ilinde barsak parazitlerinin yayılışı konusunda bir çalışma yapılmamıştır. Bu araştırma son yıllarda terör nedeniyle kırsal kesimden göçlerin yoğun yaşandığı ve kozmopolit bazı öğrenci popülasyonuna sahip olan Van ilindeki bazı ilkokul çocuklarında barsak parazitlerinin prevalansını ve buna etki eden faktörleri tespit etmek ve sonuçları değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot

Bu çalışmada materyal Van il merkezinde bulunan değişik semtlerdeki 5 ilkokulda (İrfan Baştuğ, Hacıbekir, Cumhuriyet, Vankulu, Mehmetçik Selen) 180 çocuktan toplandı. Alınan dışkılar birgün önceden dağıtılan ve nasıl kullanılacağı anlatılan ayrı ayrı kapaklı numune şişeleri içerisinde Veteriner Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarına getirildi. Şişelere yapıştırılan etiketlere öğrencinin adı, cinsiyeti ve yaşı yazıldı. Numuneler laboratuvarında serum fizyolojik ile natif metot, Fulleborn'un doymuş tuzlu su metodu ve santrifüj metodu uygulanarak lugol solüsyonu ile muayene edildi. Bulunan sonuçlar cinsiyet gruplarına göre değerlendirildi.

Bulgular

Muayene edilen 180 dışkı örneğinde görülen parazitlerin cinsiyet gruplarına göre dağılımları Tablo 1'de gösterildi.

Tablo I. Muayene edilen ilkokul (Cumhuriyet, Hacıbekir, İrfan Baştuğ, Vankulu, Mehmetçik Selen) çocuklarında parazitlerin cinsiyet gruplarına göre dağılımları ve % oranları.

Parazit Türü	Erkek	%	Kız	%	Toplam	%
<i>Ascaris lumbricoides</i>	19	10.5	11	6.1	30	16.6
<i>Enterobius vermicularis</i>	17	9.4	9	5.0	26	14.4
<i>Hymenolepis nana</i>	7	3.8	2	1.1	9	5.0
<i>Taenia spp.</i>	17	9.4	16	8.8	33	18.3
<i>Trichirus trichura</i>	-	-	4	2.2	4	2.2
<i>Entemoeba coli</i>	-	-	1	0.5	1	0.5
<i>Entemoeba histolitica</i>	-	-	1	0.5	1	0.5
<i>Giardia lamblia</i>	4	2.2	5	2.7	9	5.0
Genel toplam	64	35.5	49	27.2	113	62.7

Tablodan görüleceği üzere intestinal parazitler erkek çocuklarında daha yüksek (% 35.5), kız çocuklarında daha düşük (% 27.2) bulundu. Muayene edilen 180 çocuk gözönüne alındığında intestinal parazitler 113 çocukta görüldü ve enfeksiyon nispeti % 62.7 olarak belirlendi. Erkek çocuklarda en fazla *Ascaris lumbricoides*'e (% 10.5), kız çocuklarda ise en fazla *Taenia spp.* (% 9.4) türlerine rastlandı. Toplam populasyona göre en yüksekten itibaren *Taenia spp.* (% 18.3), *Ascaris lumbricoides* (% 16.6), *Enterobius vermicularis* (% 14.4), *Hymenolepis nana* (% 5.0), *Giardia lamblia* (% 5.0), *Trichuris trichura* (% 2.2), *Entemoeba coli* (% 0.5), *Entemoeba histolitica* (% 0.5) oranında tespit edildi.

Tartışma ve Sonuç

Barsak parazitlerinin yayılışına halkın kültür ve sosyo ekonomik düzeyinin farklı oluşu alt yapı eksikliği, sanitasyon, temizlik ve beslenme alışkanlığında görülen farklılıklar ile klimatolojik faktörler büyük etki yapmaktadır (2.3.11.14). Yapılan çeşitli araştırmalar barsak parazitlerinin yöresel olarak farklı oranlarda yaygın olduğunu göstermiştir. Örneğin: Taşçı (13) Manisa'da % 48.57, Koltaş ve ark (5) Adana'da % 21.82, Özcan ve ark (8) Hatay'da % 25.28, Tanrıverdi ve ark. (12) Tarsus'ta % 0.38-34.69, Özbilgin ve ark (7) Kars'ta % 2.5-33.3, Öztürkcan ve ark (9) Sivas'ta % 6.3-75.9 arasında değişen oranlarda yaygın olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada elde ettiğimiz bulgular diğer araştırmacıların (5.7.8.12.13) çoğuna göre yüksek bulunmuş olup, sadece Öztürkcan ve ark. (9)'nın bulgularından biraz düşüktür. Bu durum son yıllarda terör sebebiyle Van ve yöresindeki kırsal kesimden kent merkezine yaşanan göçün hızlı olması sonucunda ortaya çıkmış olabilir. Ayrıca göç eden insanların kent merkezinin etrafında altyapısı olmayan sağlıklı koşullarda ve tamamen gecekondu görünümündeki yerlerde yaşamaları bu yörenin

çocuklarında barsak parazitlerinin artmasına bir zemin hazırlamaktadır. Bununla beraber yörede hayvancılığının geçim kaynağı olması dolayısıyla halkın daha çok hayvanlarla içiçe yaşaması ve hayvansal kaynaklı besinlerle beslenmesi, hayvan dışkılarının gübre olarak kullanılması ve Van ilinin Göl kenarında bulunması parazitlerin daha fazla yaygın olmasına sebep teşkil etmektedir.

Cinsiyet gruplarına göre değerlendirdiğimizde bu parazitlerin erkek çocuklarda (% 33.5), kız çocuklarına göre (% 27.2) biraz daha yüksek olması bu çocukların temizlik konusunda daha bilinçsiz olmalarına ve zamanlarının büyük çoğunluğunu sokakta oynayarak geçirmesine, seyyar satıcıların yeterince hijyenik olmayan gıdalarını tüketmelerine bağlanabilir.

Sonuç olarak:

1-Van ve yöresinde intestinal parazitlerin ilkokul çocuklarında % 62.7 nisbetinde yaygın olduğu.

2-Bu yaygınlığın kırsal kesimden kent merkezine olan göçler sonucu artmış olabileceği.

3-Yörede hayvancılığın yoğun olarak yapılması dolayısıyla gerek hayvansal kaynaklı besinlerle beslenme alışkanlığının fazla oluşu ve gerekse hayvan dışkılarının gübre olarak kullanılması.

4-Altyapı eksikliğinin bu yörede hala büyük bir problem olmasının barsak parazitlerinin yaygınlığını arttırdığı düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Acarer, Ö. (1962): Sağmalcılar ilkokulu öğrencileri arasında yapılan bir kopro-epidemiolojik tetkik. Türk Mikrobiyoloji Dergisi 39, 15, 39-42.

2. Altıntaş, K., Işık, K., Güngör, Ç. (1993): Ankara'da barsak parazitlerinin yaygınlığına etki eden faktörler. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 3-4, 17 57-68.

3. Doğan, N., Kiraz, N., Bolatlı, T., Durmaz, G., Akşit, F., Akgün, Y. (1993): Eskişehir Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinin 10 yıllık barsak parazitleri inceleme sonuçları. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 3-4, 17 36-42.

4. Güralp,N.(1970): Genel Parazitoloji. A.Ü. Vet.Fak. Yayınları:263.
5. Koltaş,S.,Özcan,K.,Sadr,Y.İ.(1994): Adana Yüzüncü Yıl İlkokulunda bağırsak parazitleri araştırması. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 4, 18, 456-460.
6. Merdivenci,A.,Altaş,K.,Salay,Ü.,Atlıoğlu,E.(1976): İstanbul'un bazı gecekondu bölgelerinde İlkokul çocuklarında barsak paraziti enfeksiyonlarının bütünlük durumu.Cerrahpaşa Tıp Fak. Bül. 9,1.
7. Özbilgin,A.,Atambay,M.,Salı,A.(1993): Kars'ta barsak parazitleri üzerine bir araştırma. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 3-4, 17 43-47.
8. Özcan,K.,Koltaş,S.,Tanrıverdi,S.,Yiğit,S.,Sadr,Y.İ (1994): Hatay'daki bazı ilkokullarda bağırsak parazitleri araştırılması. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 4, 18, 461-468.
9. Öztürkcan,S.,İçağasıoğlu,D.,Yalçın,N.A.,Saygı,G.(1994):Sivas çocuk yuvasında intestinal parazitler ve deri lezyonları arasındaki ilişki. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 3, 18, 461-468.
10. Saygı,G.(1965): Üçpınar bucağında barsak parazitleri üzerine kopro-epidemiolojik bir araştırma. İ.Ü. Tıp Fakültesi Mecmuası, 28: 60-65.
11. Saygı,G.(1992): Son yirmibir yılda bağırsak parazitleri ile ilgili olarak yapılan yayınların irdelenmesi. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 3-4, 16, 161-189.
12. Tanrıverdi,S.,Koltaş,S.,Özcan,K.,Yiğit,S.(1994): Tarsus Aliefendioğlu köyünde bağırsak parazitleri araştırması. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 4, 18, 469-474.
13. Taşçı,S.(1994): Manisa Halk Sağlığı Laboratuvarında 1889-1993 yılları arasında saptanan bağırsak parazitlerinin epidemiyolojik olarak değerlendirilmesi. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 4, 18, 452-455.
14. Yazıcı,S.,Köksal,I.,Özcan,A.(1994): Çocuklarda düşük sosyo-ekonomik düzeyin bağırsak parazitlerine etkisi. Türkiye Parazitoloji Dergisi, 1, 18, 49-59.
15. Yücel,A.(1965): Nusaybin ve Cizre'de yapılan parazitolojik bir araştırma. İ.Ü. Tıp Fak. Mecmuası, 28: 135-149.